

LEGIT 1

Legendárna gigantická tlačovina

ÚVODNÍK

Hneď na úvod sa musím priznať: nie som človek, ale mileniál, jednotka splodená v nemocnici bez internetu v čase vlády otca národa, kedy Majster Splinter ako obria antropomorfná krysa dávala rady svojim zvercom (a fanúšikovia ich nahrávali na VHS kazety) a kedy vlastníť nintendo znamenalo byť niche (či skôr nindža) celej ulice. Redakcia ma napriek tomu poverila napísať tento úvodník. Prečo? Sme na tom biedne, vravia, instantnú polievku obedujú až pričasto, radi by zaplatili aj mladšiemu autorstvu, ale to poväčšine stojí na námestiach s transparentom, snaží sa zaplatiť prvý nájom alebo dokončuje štúdium v nádeji, že mu titul na niečo bude. Ja, mileniál so schopnosťou poprieť osobné potreby a duševné zdravie som pre nich výhra. Tak píšem, o nás, o tejto dobe, aj keď som sa narodil v minulom storočí a trápne napodobňujem slovník GenZ, ktorý mi iba nedávno poslal ako online odkaz kolega Švoňava.

Žijeme v zvláštnej dobe algoritmov a kultu mladosti a my v redakcii sa snažíme držať krok s papierom v ruke, popíjajúc pritom batch a dúfajúc, že čitateľstvo ešte nezabudlo, ako vonia tlač. A tu je ten háčik! Zatiaľ čo niekto si užíva súkromné vily a kancelárie s nádherným výhľadom, my, redakcia i organizátorstvo, šetríme, kde sa dá. Už nebolo možné ani zaplatiť dlhoročného šéfredaktora festníka Sama Trnku, ktorý podľahol kúzlu korporátu a akvaristiky. Niektorí investujú do technológií, aby nemuseli platiť ľudí, alebo sa na vážne životné otázky už

nepýtajú mamy, ale chatu GPT. A my zatiaľ dumeme, či sa toto nulté číslo vôbec zmestí do rozpočtu.

Píšem tento text, aby som omladol a budem sa na vás chodiť dívať, aby som, naopak, zmúdreľ. Presne v tom tkvie mágia FEDIM-u! A medzičasom som splnil prvú úlohu – 1800 znakov, presne ako chceli. Teraz čakám, až ma kolegovia povzbudia napísať ďalšiu glosu. Alebo snáď rozpútať revolúciu? To by ale chcelo viac než iba príkaz od skromnej redakcie. Crash – crash – bang!

–mol–

POZDRAVUJEM Z ĎALEKA

Milí priatelia divadla, vážení kolegovia, drahí mladí divadelníci,

keď sa vám dnes prihovám, mám v sebe hlbokú vďačnosť a dojatie. Môžem si vďaka tomuto textu zrekapitulovať môj vzťah k ochotníckemu divadlu, ktorému som zasvätila celý svoj profesionálny život a 45 rokov pôsobila ako metódička pre divadlo v Gemersko-malohontskom osvetovom stredisku v Rimavskej Sobotě. V roku 2004 som bola menovaná do funkcie riaditeľky, no napriek novej zodpovednosti som ostala verná amatérskej tvorbe. Sprevádzala som generácie divadelníkov, učila sa s nimi, žasla nad ich nápismi a verila v ich silu.

Festival FEDIM bol a stále je pre mňa srdcovou záležitosťou, no netušila som, že sa mi dostane pod kožu až tak hlboko. FEDIM nie je len súťaž či prehliadka. Je to stretnutie duší, ktoré veria v silu javiskového slova, pohybu a emócie. Nie je to však iba o divadle, ale aj o odvahe byť sám sebou, o hľadaní hlasu v čase, keď je najľahšie mlčať. A práve vy, mladí tvorcovia

a tvorkyne, ste dôkazom, že umenie má naďalej zmysel. A že aj v čase technológií (či možno práve vtedy), rýchlych správ a nekonečných posúvaní po obrazovke, má živý kontakt, gesto alebo úprimný pohľad svoje miesto.

Chcem sa úprimne poďakovať všetkým, ktorí dnes na festivale pracujú a udržiavajú túto tradíciu pri živote. Viem, koľko energie si táto práca vyžaduje, no zároveň viem, akú hodnotu nakoniec prináša. A vám, mladí divadelníci a divadelníčky, odkazujem: buďte smelí, tvoriví a ľudskí. Nehľadajte dokonalosť. Hľadajte pravdu. Pretože o to sa divadlo vždy snažilo – ukázať pravdu o nás samých, aj keď ju niekedy nevieme pomenovať alebo je ťažké ju prijať.

Je mi ľúto, že sa s vami nemôžem stretnúť osobne. Často spomínam na všetkých, s ktorými som zažila nádherné a nezabudnuteľné chvíle počas FEDIM-u v nádhernom a zeleňou obklopenom Tisovci.

Ďakujem, že FEDIM stále žije a že môže po novom žiť v Nitre a Bojniciach! Nech sa hrá, nech sa tvorí, nech sa spája. Zo srdca vám prajem krásny ročník!

Uaša Darina Kišáková

POZDRAV

TYPICKÝ NERD PREČÍTA AJ ŠTYRI DIVADELNÉ HRY DENNE

Zvraty a zvrátky. Aj tie sú typickou črtou divadelných festivalov. Tento rok je toho však akosi viac. Tisovec vystriedala Nitra. Kišákovú Bartáková. Darinku Silvinka. Trnku Molnár. Trnka je divo rastúci pichľavý ker s trpkými guľkovitými plodmi. Ideálna kvalifikácia pre šéfredaktora. Molnár je maďarsky mlynár. Zomelie Molnár trpké guľkovité plody? Alebo zomelú ďalšie festivalové zvraty jeho?

Spomínaš si na svoju prvú návštevu divadla alebo na nejaký špecifický divadelný zážitok?

Bolo to tuším v roku 2004, kedy som videl *Maliku* popradského súboru Commedia. Ohúrila ma tá kombinácia poetickosti, vizuálnej čistoty a nenúteného humoru. O 10 rokov neskôr som bol na prijímacích skúškach na divadelné štúdiá na VŠMU, v rámci ktorých sme mali každý napísať krátku reflexiu ľubovôle predstavenia. A ja som si spomenul práve na *Maliku*. Bol to risk, pretože komisia očakávala, že si vyberiem inscenáciu z profesionálnej scény, no jej predseda, profesor V. Štefko, bol dlhoročný milovník amatérského divadla a moju voľbu veľmi pozitívne vítal. Nádejám sa, že to bol on, kto nakoniec rozhodol o mojom prijatí.

Aká cesta ťa doviedla k práci profesionálneho divadelníka - priamočiara, kľukatá, trnistá... iná?

Pochádzam z podtatranského regiónu, kde nikdy žiadne profesionálne divadlo nebolo a preto som nemal veľa referencií. Keď som nastúpil na VŠMU, cítil som, že oproti ostatným spolužiakom a spolužiačkam v divadelných skúsenostiach a vedomostiach riadne zaostávam. Preto som sa ich snažil čo najrýchlejšie dohnať. Začal som brigádovať v štúdiu 12, chodil na všetky premiéry, čítal aj 4 divadelné hry denne, rozširoval si knižnicu o odbornú literatúru... Skrátka, rýchlo sa zo mňa stal typický nerd. To ale bolo atraktívne pre rôzne časopisy, pre ktoré som časom začal písať. A neskôr, aj pre štúdium dramaturgie na JAMU.

Aký je tvoj redakčný životopis a skúsenosti spojené s amatérskym divadlom?

Písal sa rok 2008 alebo 2009 a ja som bol členom ochotníckeho divadielka Východná Európa z Popradu. Tvorili ho dvaja dospelí páni a ja. Naštudovali sme absurdnú hru *Emigranti* od S. Mrožka a šli s ňou na postupovú súťaž do Šuňavy. Člen odbornej poroty Maňo Lacko mi v súkromí po rozborovom seminári povedal: „chlapče, nájdi si lepší súbor“. Asi o dva roky som v Šuňave opäť, tentokrát s iným, podobne pofidérnym kolektívom. Maňo si ma opäť vzal obďaleč a zdôraznil: „čo som ti, chlapče, naposledy povedal?! Nájdi si lepší súbor!“ A až na gymnáziu som spoznal Alenku Váradyovú a jej Trmu-vmu, veľmi úspešný súbor z popradskej ZUŠ-ky. S ňou sme sa už serióznejšie prezentovali na rôznych amatérskych prehliadkach, vďaka čomu som mal možnosť vidieť tú atmosféru a skvelé súťažné predstavenia. Do festivalových redakcií som začal chodiť od roku 2018 a vždy je to pre mňa vynárat si tie isté pocity, ktoré som zažíval ako tínedžer na Šuňave – pocity vzrušenia, trápnosti, karhania i povzbudení.

Máš nejaké očakávania od presunu festivalu z Tisovca do Nitry? Čo by si si želal a čo neželal?

Každá takáto organizačná zmena so sebou prináša niekoľko obáv. Na Tisovci som mal veľmi rád tú samotu lesa, absenciu iných ako festivalových podnetov a bazén! Pred FEDIM-om ste nemali kam ujsť, pretože sa v meste nič iné nedialo. Preto dúfam, že oveľa kultúrnejšia Nitra túto atmosféru negatívne neovplyvní a že sa aj tu bude každoročne vytvárať silná komunita a koncentrované dianie. Pre súťažiace súbory je presun podujatia

do Nitry výhra, pretože tunajšie hracie sály sú oveľa lepšie vybavené, priestorovo aj technicky.

Ustriedať takého matadora a ťažkú úahu v redakčnej práci, akou dlhé roky bol Samo Trnka, si vyžaduje odvahy. Kde a ako si ju zbieral?

Najskôr som túto ponuku prijal s pokorou, potom som sa snažil samého presvedčiť, že mi Samo odpustí, následne som sa spochybnil a začal dúfať, že ma kolegovia z redakcie nebudú sabotovať. Odvahu zbieram posledné dva mesiace, no neviem, či mi bude stačiť. Nahradiť Trnku na pozíciu šéfredaktora je ako prísť do Jaslovských Bohunic a mudrovať tam o jadrovej fyzike. Tak snáď nenastane žiaden skrat.

Neobávaš sa cenzúrnych zásahov? Si na takúto situáciu, ak by vznikla, nejaký pripravený?

Samozrejme, že sa neobávam. (pôvodná odpoveď bola nenásilne preštylizovaná, pozn. red.)

Nie sú niektorí členovia redakcie (konkrétne jeden) predsa len už v pokročilejšom veku, ako by sa očakávalo či žiadalo na festivale divadla mladých?

Skúsím vyfabrikovať pseudocitát, aby som ťa v tvojom boomerstve povzbudil: „Cibule majú vrstvy a vrstevníci majú deti. My nie sme cibule.“

U redakcii tohto festníka nie je žiadna žena? Nevadí?

Keď som oslovoval posily do redakcie, boli medzi nimi, samozrejme, aj ženy. Tie však buď už stihli zostaviť redakciu na Belopotockom Mikulášu, alebo zasadli do porotcovského kresla. Preto mi nevadí, že tohtoročný festník tvoria iba muži. Ženy sa totiž ujali oveľa dôležitejších úloh. Napríklad, dopĺňať misy s chlebičkami...

-mrd-

...a nech aj málanko poprší

Silvia Bartáková je jedna z najmladšie pôsobiacich osvetových pracovníčok. A je osvetová. V tomto prípade to nie je slovo do vetra. O svete (nielen divadelnom) sa chce dozvedieť čo najviac a nakúpené potom osvetovo rozdáva po svete, najmä v Nitrianskom kraji. Vymýšľa, tvorí, organizuje, podporuje... a odpovedá takmer na všetky naše všetečné otázky.

Spomínaš si na svoju prvú návštevu divadla alebo na nejaký špecifický divadelný zážitok?

Môj divadelný zážitok: Myslím, že to bol rok 2004, bola som po prvýkrát na Scénickej žatve v Martine a mala možnosť vidieť inscenáciu *Malika* Divadla Commedia z Popradu, v réžii Vlada Benka a Mariána Čižmárika. Dodnes ju mám pred očami, myslím, že za ňu získali aj ocenenie Tvorivý čin roka.

Aká cesta ťa doviedla k práci v kultúre - priamočiara, kľukatá, trnistá...?

Môj otec bol správcom kultúrneho domu a vždy som bola pri niečom, čo bolo treba zorganizovať, vymyslieť či nabúrať stereotypy :).

Počas gymnázia a aj VŠ som sa zaujímala o ľudové tradície a ľudové divadlo, neskôr počas štúdia etnológie som sa dostala cez štúdium mimoeurópskych kultúr až k práci v KOS v Nitre na pozíciu metodičky pre umelecký prednes a divadlo.

Ako prebiehalo rozhodovanie (sa) o tom, že prevezmete pod svoje krídla celoslovenskú prehliadku divadla mladých?

No nebolo to ľahké, keďže v letných mesiacoch sme posledné roky realizovali a organizovali festival FAD. Národné osvetové centrum však prišlo s ponukou a bolo to lákavé skúsiť zase niečo nové. Sme radi, že sme dostali dôveru NOC a môžeme byť hlavným organizátorom FEDIM-u a že FEDIM prišiel do Nitry.

Čo je hlavným hnacím motorom ďalších nových projektov KOS?

Vždy je za tým dobrý nápad, motivácia skúsiť niečo nové a rovnako je to náš región, kde každoročne vzniká veľa skvelých inscenácií a tá energia a túžba tvoriť sa šíri medzi nami navzájom.

Navštívila si niekedy FEDIM v Tisovci? Chcete na niečo nadviazať, niečím sa inšpirovať? Čo by malo byť iné či nové?

FEDIM v Tisovci som navštívila veľmi dávno, ale Darinku Kišákovú som poznala dlhé roky, keďže okrem toho, že bola pani riaditeľkou, bola meto-
dičkou pre divadlo a veľakrát sme spolupracovali a komunikovali.

Aké výhody a nevýhody má organizovanie takéhoto festivalu vo veľkom meste?

Pravdou je, že to prináša veľa možností ale i prekážok. V tomto čase prebieha v Nitre i známy medzinárodný festival Divadelná Nitra a udržať diváka niekoľko dní v záujme o scénické umenie nie je jednoduché, ale zároveň to je i výzvou.

Koľko rokov by mal festival ostať v Nitre? Desať? Menej alebo viac?

Verím, že zostane dlhšie a stane sa súčasťou mozaiky divadelných prehliadok a festivalov pre mladého diváka a tvorcu. Verím, že si nájde svoje miesto na mape festivalov a stane sa akousi

platformou pre mladých tvorcov neprofesionálneho umenia.

Aké by malo byť počasie - aké je ideálne počasie pre váš festival?

Aj trochu teplo, ale nie príliš... a nech aj málinko poprší. Jednoducho také akurát, také divadelné.

Máš v súvislosti s festivalom nejakú túžbu, pranie?

Budem rada, keď spolu prežijeme FEDIM v čo najprijemnejšej atmosfére a vytvoríme silnú divadelnú komunitu, ktorá sa zaujíma o svet okolo seba.

Na záver najťažšia, ale aj najdôležitejšia otázka. Festivalový denník prišiel o šéfredaktorskú stolicu a nespochybiteľnú osobnosť - Sama Trnku. Nebojíš sa o budúcnosť tohto plátku?

Nie nebojím sa :). Verím, že aj v tomto zložení to bude perfektné a už sa tešíme na vaše články.

-mrd-

Mgr. Diana Laciaková

Omg! Divadelný banger a parketová kráľovná festivalu! Nelútostne húževnatá, húževnato nelútostná porotkyňa, ktorá bude z diania na FEDIM-e cringovať vôbec prvýkrát. Táto plodná teatrologička, estetička, slovakistka a šéfredaktorka platformy javisko.sk úspešne flexí medzi Bratislavou a Prešovom, serióznou akademičkou i nočnou queen. Nič netušiace omladiny divadla tak na rozborových seminároch nielen zhučí, ale aj vytancuje.

Mgr. art. Eva Miklisová

Eva je majsterka vymýšľania scénických kostýmov a uctieva odevný dizajn. Neodkukala ho však na Pintereste, ale pochtivo, akademicky vyšľachtila do dokonalosti. Okrem jediných členov je Eva jedinou členkou kreatívnej altruistickej sekty - Ateliéru scénografie kde mixuje biznis s umením kostýmového výtvarníctva. Keď onedlho v kine uvidíš nový film *Kronika večných snívok*, či zjážeš do divadla,

alebo ťa to odveje na nejaký fancy event, spomeň si na ňu a nezabudni na outfit check.

Mgr. et Mgr. art. Alena Weisel Leiková

Weisel. Weisel. Weisel. A ešte raz Weisel. Nech si to každý už raz a navždy zapamätá. Nie ako pred dvomi rokmi v Tisovci, kde sa z rešpektovanej divadelníčky a porotkyne stala chtiac-nechtiac... neradno to ani napísať, zase by si to niekto zle zapamätal. Inak, všetko ostatné, čo sa v Tisovci napísalo, platí. Dodajme ešte, to sa hodí, že pani Weisel bola na druhej svojej vysokej škole spolužiačka Mareka Kundláka. A že tam teda, neleikovala, ale tvorila. A to jej ostalo.

Mgr. art. Marek Kundlák

Surfuje na vlnách divadla, hudby, filmu, literatúry a performance. O jeho skilloch sa šušká v Brati-

slave, Benátkach, Humennom aj v Edinburhu. Flexí na doskách divadla, hackuje libretá súčasnej opery. Skladá a experimentuje v štúdiu a je úplný GOAT medzi hudobníkmi. Píše, vymýšľa, majstruje, nič mu nie je sväté. Aj vďaka nemu *Drť* drť tak, ako drť a slovenská kultúra je otvorená a slobodná. Vyštudovaný divadelný dramaturg aktuálne udáva hudobný štýl v Slovenskom rozhlas.

MgA. Mgr. Roman Gombárček

Niektorí si myslia, že je druhým štádiom pokémona (režiséra) Doda Gombára. A pritom by mal mať Gombár crush skôr na Romana. Tento absolvent brnianskej JAMU bol totiž už na škole riadne delulu. Keď som videl jeho inscenáciu *Šialený Hercules*, zlakol som sa. Nie z režiséra, ale z môjho nedostatku imaginácie. Význam nájde v každej rekvizite, hereckom geste či replike. Preto si dávajte pozor, kam šliapete.

Jakub Molnár

Ak by sme mali k niekomu prirovnať Jakuba Molnára, nemusíme premýšľať dlho. So slávnym českým šéfkuchárom ho spájajú nielen určité vizuálne znaky, ale najmä precíznosť v divadelnej a publicistickej tvorbe. Jeho doterajšiu kariéru by sme pokojne mohli nazvať intenzívnou a zároveň plnou chuti a textúr. Čo bola pre Romana Paulusa Michelinská hviezda, pre Jakuba bola Cena Jantar, ktorú získal za inscenáciu PLANU.

Miro Dacho

Miro zjedol archív stories a všakových zaujímavostí zo sveta divadla. Zistil, kto s kým zažil crush, aj ktorá drama queen dáva najviac dislike. Nie je náhodou, že svoje poznatky odovzdáva svetu ďalej. Zabudni však na storky a Discord. Pekne po starom ústne, knižne, scénicky. Nielen ako pedagóg na VŠMU, ale aj ako dramaturg, dramatik, teatroológ, herec. V kombinácii s režisérom Lukášom Brutovským sa mení na tvorivú beštii, s ktorou majú častokrát dočinenia aj u susedov Čechov.

Miroslav Švoňava

Pani Švoňavá je dlhoročná projektová manažérka Činohry Slovenského národného divadla. Môžete sa o tom presvedčiť, keď vyrazíte z vrátnice Novej budovy SND doprava po zelenom koberci klukatou chodbou takmer na jej koniec, tam je to uvedené na cedulke pri dverách, za ktorými p. Švoňavá svojou tichou prácou podporuje vznik projektov najväčších es – našich hereckých hviezd. Pomáha mu pri tom aj vynikajúca jazyková výbava. Výborný nátlak – pery, zuby (všetko, ako má byť) mu zase umožňujú trúbiť, budičky aj večierky. A predsa mu ešte ostáva čas na sedlanie tátošov – dvoj – i štvorkolesových, po nociach zase škrabká svojich miláčikov – dvoj – i štvornohých doma i v zahraničí. Demure, dope a drippy.

Michal Hricko

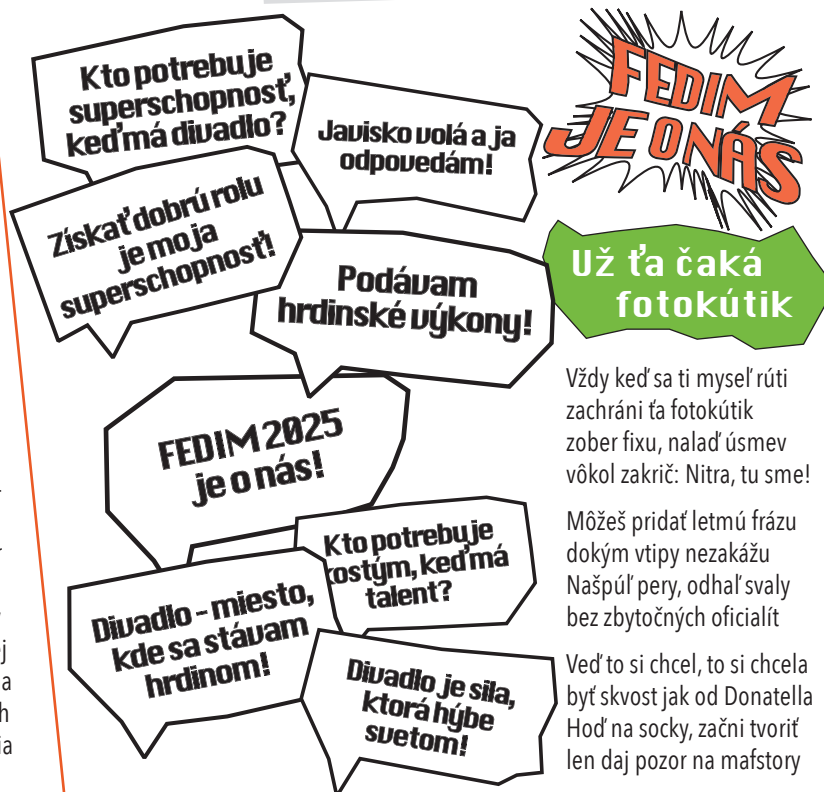
Spoznáte ho tak, že sa na verejnosti díva na vizuálny smog hodnotiac tak (ne)kvality konkurencie. Ostatne, pochádza z pod Tatier z Baťovho mesta Svit, takže v smogu dokonca vyrastal. Michal má za sebou desiatky kníh. Nepísal ich, ale graficky upravil. My sme mu už odpustili. Aj vďaka grafickej gramotnosti sa postará o všetky festivalové memečka, deepfake a zaručí, aby mal náš festník ten správny vibe. Možno aj ten komiks pre vás vytvorí...

Kvíz a na kvíze chlap...

Dnes večer od 22:00 festivalová zábava v Uránii. Napovedá programová brožúra. Uránia – v gréckej mytológii múza astronómie. Grécko – kolíska kultúry, vzdelanosti aj divadla. Svoje vedomie/nosti o divadle si môžete overiť v špeciálnom festivalovom kvíze ešte dnes večer. Dnes večer aj s Karolom Filom.

Karol Filo je divadelný režisér a performer. Pochádza z Nitry alebo aspoň z jej rozvinutej divadelnej liahne. Absolvoval tu konzervatórium a potom odišiel študovať na pražskú DAMU. V súčasnosti je/bol študentom posledného ročníka na Katedre alternatívneho a loutkového divadla. Režiroval online predstavenie *God is gay* vo Venuši ve Švehlovce. S ukrajinskými utečencami vytvoril inscenáciu *Language barrier equal*, ktorá sa hrala na stanici metra a neskôr v Divadle ABC. Mala viac ako 50 repríz a získala ocenenie projekt roka na festivale príští vlna/next wave. Jeho projekty boli uvedené vo viacerých divadlách a na festivaloch v Českej Republike, ako aj na Slovensku, v Holandsku, Francúzsku a na ostrove Martinik. Karol Filo má dar vnímať ľudí, vytvárať z nich dramatické postavy. Ich osudy premieňa na námety, stretnutia na obrazy, každodennosť vyťahovať z nudy.

–mrd–

–mol–

TIRÁŽ

Redakcia: Jakub Molnár – šéfredaktor, Miro Dacho – redaktor, Miroslav Švoňava – redaktor, Michal Hricko – grafik. Foto: (ak nie je uvedené inak) Jana Nádašdyová. Náklad: 100 ks. Uydáva Národné osvetové centrum, Bratislava a Krajské osvetové stredisko v Nitre.